

ez. Elfogultan magasztalja verseiben szülőházát, Magyarországot, dicséri természeti szépségét, gazdagságát. Már szoba került, hogy Petőfi Sándor vátesz volt, a költő, aki a magyar népet, a „Kánaán felé” vezette. Forradalmi költészetében a haza és a szabadság, a haza és a társadalmi haladás gondolatát kapcsolta össze. Kora vezéregyéniségévé vált, a hazafiság példáját szolgálta és szolgálja még ma is. Legjelentősebb alkotása a Nemzeti dal, mely forradalmi hangulatával, dinamizmusával a zsarnokság béklyóinak letörésére buzdít. „*A magyarok istenére esküszünk...*” A hazaszeretet lángja égett lelkében, amikor már 1848. októberben bevonult Debrecenbe a zászlóaljához, és felszólított mindenkit, hogy teljesítse hazafias kötelességét, fogjanak fegyvert, védjék meg hazájukat.

Végrendeletével zárom Petőfi Sándor jellemábrázolását. Egy alkalommal halálsejtelmek lepték meg. Pajtásainak mondta: „*Ha*

meghalok, ti terítsetek ki. A sokat gyalogolt, de el nem fáradt kitartó lábaim egyenest álljanak, mint katonakoromban, kezeimet imáram kulcsoljátok, hogy ha már egyebet nem tehetek, a másvilágon is a nép szabadágáért imádkozzam. Életemben mindig a korlátlan szabadság volt ideálom, de sírom korláttal vegyétek körül, hogy se ellenség se barom rám ne taposson!” Nem teljesülhetett... 1849. július 31-én az Erdélyi Fejedelemség területén eltűnt.

Segesvár: 1849. július 31-én a Bem tábornok vezette magyar csapatok vereséget szenvedtek az Alexander Nyikolajevics Lüders vezette orosz csapatoktól.

Szibériai fogság: ott levő csontváz azonosításához szükség lenne a Petőfi család fiumei úti temetőben levő sírbolt megnyitására. Ehhez a magyar állam nem járult hozzá.

SZEMES BÉLA

Valóság a legendában - János vitéz és Iluskája igaz története

Buda alatt a ráckevei régi temetőben járva egy különös útjelző táblán akad meg a tekintet:

JÁNOS vitéz sírja felé mutat a nyíl. A nyíl irányába haladva egy félbetört oszlopú síremlék áll. Rajta a felirat: Itt nyugszik Horváth Nepomuki János /rangjai és kitüntetései felsorolva/ aki nem más, mint Petőfi Sándor megálmodott mesehőse: János vitéz.

Minden legendának van valóság magva, amit nem szabad hagyni feledésbe merülni.

De hát ki is volt Ő valójában? A legenda már valóságos élettörténeté alakul át, korabeli ráckevei dokumentumokra támaszkodva. Borovsky Samu már 1910-ben megjelent

Pest-Pilis-Solt vármegye Műemlékei” című monográfiájában említi meg a ráckevei műemlékek között Horváth N. János síremlékét „A jobbagyból lett világlátott huszárcapitányról” írva.

1774. május 10.-én született Ráckevén. Az anyakönyv tanúsága szerint Piringer Jánosként látta meg a napvilágot. Apja Piringer Pál, édesanyja Gáspár Magdolna. A ráckevei nádfedeles házból hamarosan az égiek mezejére távozott az édesapa, akiről a kis Jánoskának nem is maradt emléke.

A megözvegyült édesanya – hogy a kisfiú apa mellett nőhessen fel – a gyászév letelte után férjhez ment nemes Horváth János megyei perceptorhoz. Az édesanya kikötése volt,

hogy a házasságkötéssel egyidejűleg a kis Jánost adoptálja a férje. Így lett Piringer Jánosból Horváth Nepomuki János.

Az új házasság sem volt hosszú életű, az édesanya hamarosan meghalt egy következő gerekszülésben. A kis Jánost rövid ideig mostohaapja nevelte, aki italozó lett, elverte csekélyke vagyonát is, és az árvát magára hagyva Ráckevéről elköltözött. Ekkor a gyermeket atyai nagybátyja, Piringer György vízimolnár vette magához. A molnárnak azonban volt már egy kislánya – Juliska. A két gyerek, Jancsi és Juliska együtt nevelkedett Piringer György házában. Jancsi gyerek Ráckevéen járt iskolába, majd Szőnyi Pál szabómesternél lett inas, később segéd.

Fordulatot az 1793-as esztendő hozott életében. Európa háborúba ájult. A francia forradalom és a jakobinus mozgalom ellen katonai koalíció szerveződött. I. Ferenc császárnak katonára volt szüksége, ezért elrendelték az újoncozást. Ráckevének három lovas huszárt kellett kiállítania teljes felszereléssel a város költségén.

A szabó céh javaslata alapján került Horváth N. János az I. huszárezredbe, 12 éves szolgálattal vállalva a városért. Amikor a fejébe nyomták a díszes csákót, a 19 éves fiatalember egyedül Juliskát sajnálta itthagyni, akihez már gyengéd szálak fűzték. Minderről az 1845-ben írt végrendelete árulkodik.

Ezredével szolgálati helyére, Észak-Itáliába /Taljánországba/ került. Itt kiválóan meg-

tanult németül, olaszul és – mert többször jártak francia területen – franciául is. A kemény kiképzés után gyorsan emelkedett a ranglétrán. 1794-ben káplárrá /tizedessé/ léptették elő.

Közben Franciaországban nagy változások mentek végbe. Napóleon magához ragadta a hatalmat, és európai hegemoniára tört. 1799-től véget ért a viszonylag nyugalmas garnizoni élet és véres csaták sorozata következett. 1798-ban Horváth N. Jánost áthelyezték az 5./Radeczky/ ezredhez. Az első marengói csatában súlyosan megsebesült, amikor testével védte Alvinczy tábornokot. Hősiességéért megkapta az Ezüst Vitézségi Érmét.

A második marengói ütközetben ismét hősiességét tanúsította, aminek eredményeként megkapta a strázsamesteri rangot, majd alhadnaggyá léptették elő. A franciák sikeres előnyomulása feltartóztathatatlan. 1809. májusban bevonultak Bécsbe, két nappal később magyar földre léptek. Horváth N. János ezrede ott verkedett június 14-én a vesztes győri csatában.

1808-tól kiéleződött Napóleon viszonya a pápával is, a franciák megszállták Rómát, 1809-ben májusban megszüntették az egyházi államot, mire VII. Pius pápa kiközösítette Napóleont. 1810-ben szenátusi határozattal kimondták, hogy a Francia Birodalom második fővárosa Róma, és római király címmel Napóleon fiát ültették a trónra, a pápát Svájcba száműzték. A francia betolakodókkal szemben Horváth N. János ott harcolt Rivoli hídjánál és a Piave partján. 1812-től Napóleon csillaga hanyatlani kezdett, 1813-tól már francia földön zajlott a háború. Napóleon hatalmas vereséget szenvedett a lipcsei csatában. Az újabb hadjáratban Horváth N. János már kapitányként vett részt, önálló lovasszázad élén. Katonai érdemeiért ekkor kapta meg az Aradia Keresztje kitüntetést.

1814. márciusban nemzetközi nyomásra Napóleon visszahelyezte a pápát jogaiba. A

francia követ előzetesen jelezte, hogy a pápát napokon belül átadják a határ mellett szolgáló Radeczky ezred „fiók strázsájának”. Ez a „fiók strázsza” Horváth N. János lovasszázada volt. A század két nap alatt kelt át az Alpokon a pápát kísérve. A 72 éves pápa az Alpokon átvezető havas útszakaszon dideregve fázott, ekkor Horváth N. János saját köpönyegét és mentéjét terítette az alvó pápára. Ezt a jelene- tet a vatikáni könyvtár folyosóján ma is látható falfestmény örökíti meg, melyen a hintóban alvó VII. Pius fehér huszárköpenyvel van leta- karva. Körülötte mentében lévő husárok lo- vagolnak, csak egyikőjükön nincs dolmány és mente.

Az egyházi vezetők és Róma lakossága hálás tisztelettel fogadta a magyar husárokat. A pápa díszlakomát adott tiszteletükre. Őszentsége az ezrednek zászlót adományoz- zott, Ferenc császár az újjászervezendő pápai hadseregnek száz magyar csikóval, száz lovas fegyverzettel és kétezer gyalogsági felszere- léssel fejezte ki elismerését. Horváth N. János pápát kísérő küldetése a nemzetközi nagypoli- tika részévé vált.

Megkapta az ezüst sarkantyús csizmát, majd Nápolyban a királytól átvehette a Szicí- liai Arany-Kereszt kitüntetést. 1845-ben író- dott végrendeletében az ezüstsarkantyús csiz- mát hajdani Juliskája fiának hagyományozta, a kitüntetésekkel kapcsolatban pedig úgy ren- delkezett, hogy síremlékére véssék fel a Krisz- tus Keresztet, a Szicíliai Keresztet és az Ármá- dia Keresztjének másolatát.

1814. júliusban az ezredet visszarendel- ték az osztrák-francia határ térségébe. A tá- vozó ezred tisztjeit a pápa audiencián fogadta, Horváth N. Jánost pedig a Krisztus-Rend Gyé- mánt csillag rendjellel tüntette ki, ez a pápa ál- tal személyesen adományozható legmagasabb kitüntetés. Így lett Horváth N. János a Krisz- tus-rend és a Szent György-rend lovagja.

Ez a rendjel 1815-ben Milanóban készült, rajta arcképe felismerhető. Halála után a

Krisztus-rend csillagát Juliska örökölte. Ju- liska halála után a ráckevei katolikus temp- lomba került, ahol az áldoztató kehelyre for- rasztották.

1937-ben letétként a székesfehérvári Egy- háztörténeti Gyűjteménybe helyezték el, ma is ott őrzik./Ktsz.99./

Napoleon bukása után Európa felleleg- zett. Jánosunk is megelégtelt már a 22 évi ka- tonai szolgálatot és nyugdíjazását kérte. Ekkor mindössze 41 éves volt. Milanóban még meg- festette saját portréját majd hintón visszament szülővárosába Ráckevére. Elsőként Juliskát kereste, aki az elmúlt 22 évben férjhezment Gáspár János vízimolnárhoz és szeretettel ne- velte szintén János névre hallgató egyszem fi- acskáját. A kapitány eltemette lelkében a régi szerelmet, de életük hátralévő része végig szo- ros barátsággá vált, amit 1845-ben írott vég- rendelete is tükröz. „Gáspár Jánosnének szü- letett Piringer Juliannának hagyom....a kapi- tányi portrém a fekete rámában, smin- den fenn maradó pénzem s a Krisztus és Ar- mádia Keresztem.” Ezüst sarkantyús csizmá- ját pedig Juliska fiára hagyta. /Az arckép a Gáspár családtól a ráckevei Árpád Múzeum tulajdonába került Ltsz.66.432.1/

Ráckevén házat, földet vásárolt, de 1824- ben ismét uniformist öltött a császár hívására és főkapitányi rangban a testőrségben vállalt szolgálatot. A gárdánál tizenegy évet szolgált majd hatvanegy éves korában végleg búcsút mondott a katonáéletnek. Letelepedhetett volna bárhol, de a szíve hazahúzta Ráckevére. Ettől kezdve már csak emlékeinek élt. 73 évet adott számára a sors. 1847. február 7-én halt meg Ráckevén.

De hogyan lett a legenda valóság magvá- ból János vitéz? Egyáltalán, Petőfi hogyan tudhatott az árva gyerekből lett legendás hu- szárcapitányról?

Petőfi a János vitézt 1844-ben írta. Döm- sődön egy évvel később tartózkodott, így tehát

korábban kellett hírt hallania a vitézről! Petőfi pedig Ráckeveén sohasem járt, akkor honnan az információ? Magyarázat erre is van. A kulcsot Ács Károly személye jelenti, aki ugyancsak 1823-ban született Ráckeveén, jogi tanulmányait Kecskeméten végezte. A jogot tanuló Jókai 1842 őszén egészségi okokból Pápáról Kecskemétre iratkozott át, aki Ács Károllyal közeli barátságba került. 1843-ban Kecskemétre érkezett Petőfi is. Korábban Jókai és Petőfi együtt diákoskodtak Pápán. Jókai hozta

össze Petőfivel Ács Károlyt. A többhónapos együttlét során mesélhetett a ráckevei Ács Károly a neves huszárkapitányról. Barátságunknak köszönhetjük Petőfi Sándor örökéletű szépséges „János vitéz” –ét.

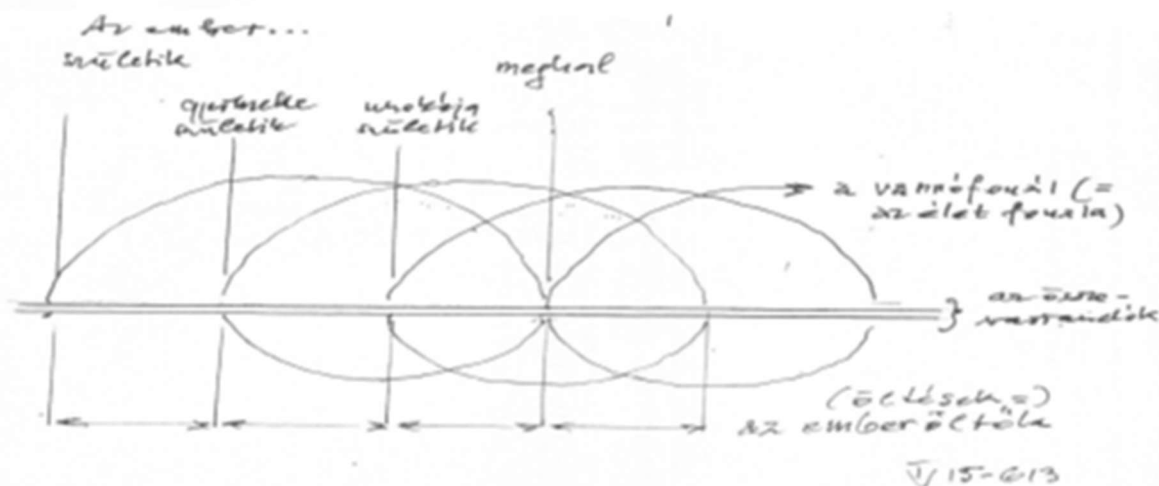
Ráckeve város lakossága János vitéz díszkutat állított emlékére a Szent István téren.

A dokumentumok az Árpád Múzeumban megtekinthetők.

Dr VÉGH TIBOR

Az emberöltő

- egy gondolat perspektívája -

Arany János Toldijának előszavában olvashatunk az emberöltőről. A magyar nyelv millió csodájának egyike a nemzedékek nemcsak egymásutánjának, hanem egymáshoz kötődésének ez a szemléletes kifejezése.

A görögök 3 Párkája csak fonja, gombolyítja és elvágja az élet nem nélküli, semleges fonalát, egyszeri történésként fogva fel az életet, és egyénben, nem folyamatban gondolkodva, a magyar gondolkodás viszont két „anyagot” (a férfit és a nőt) összeköti, és a végtelenbe vezeti az élet fonalát.